

РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

**Махначова
Наталія Михайлівна**

ORCID ID: 0000-0003-4634-2009

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри
менеджменту та адміністрування

*Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ*

**Семенюк
Ірина Юрївна**

ORCID ID: 0000-0002-9211-4907

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
менеджменту та адміністрування

*Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ*

УКРАЇНА

THE ROLE AND PLACE OF THE NATIONAL POLICE IN THE PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE

АНОТАЦІЯ | ABSTRACT :

У статті розглядається актуальне питання ролі і місця Національної поліції в системі публічного управління України. Визначено подвійну роль Національної поліції: як суб'єкта публічного управління, що надає сервісні послуги населенню, та правоохоронного органу, що охороняє та захищає права і свободи людини та громадянина. Зосереджено увагу на принципах правової держави і державно-політичних аспектах прав і свобод людини. Визначено, що критерій довіри є визначальним для подальшого реформування поліції в Україні та її відповідності європейським стандартам демократичної і правової держави.

The article considers the current issue of the role and place of the National Police in the public administration system of Ukraine. The dual role of the National Police is defined: as a subject of public administration, which provides public services and law enforcement agency that defends and protects the rights and freedoms of man and citizen. The article focuses on the principles of state-political aspects of human rights and freedoms. It determined that the trust is a determining criterion for further police reform in Ukraine and its compliance with European standards of a democratic and legal state.

КЛЮЧОВІ СЛОВА | KEYWORDS :

Національна поліція; права і свободи людини; правова держава; критерій довіри до Національної поліції; публічне управління.
National Police; Human Rights and Freedoms; Constitutional State; the criterion of trust in the National Police; Public Administration

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.

Права людини виступають основним критерієм оцінки якості державності, ступеня її демократичності, прихильності до правового підґрунтя, моральності, загальнолюдських цінностей. Конституція України закріпила, що права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними (ст. 21), вони гарантуються і не можуть бути скасовані (ст. 22), а держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Надзвичайно важливого значення ці питання набувають в контексті прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу, вимагаючи від нашої держави запровадження європейських стандартів у сфері прав людини і громадянина та неухильного їх дотримання. Саме тому проблема забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина органами публічної влади сьогодні набула особливої актуальності [3].

Особливістю Національної поліції є те, що на відміну від інших систем органів публічного управління, система правоохоронних органів не має традиційної організаційної побудови, а становить цілісну сукупність, системоутворюючим чинником якої виступає не структурний (організацій-

ний), а функціональний критерій – безпосередньо правоохоронна діяльність, що визначено їх спільним функціональним призначенням, яке полягає, головним чином, в охороні та захисті прав і свобод людини.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ.

Слід зазначити, що проблема дотримання прав людини завжди перебуває в центрі уваги українських і зарубіжних науковців. Окремі аспекти проблеми висвітлено у працях С. Алексеєва, В. Бабаєва, Г. Гончарової, Р. Кондратьєва, В. Лисогора, В. Перевалова, В. Ротаня, В. Селіванова, О. Скакун, В. Тація, Ю. Тодики, Н. Хуторяна, М. Хавронюка, Ю. Шемшученка та інших. Проте в них недостатньо досліджено усього спектру питань, що стосуються ролі органів публічної влади, а саме національної поліції, у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві з урахуванням реалій існування Української держави.

МЕТОЮ СТАТТІ є дослідження ролі і місця Національної поліції в системі публічного управління України, в контексті її подальшого реформування та відповідності європейським стандартам демократичної і правової держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ.

Відповідно до Положення про Національну поліцію [2] Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Національна поліція у своїй діяльності керується Конституцією та законами України [1], указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Національну поліцію очолює голова, якого призначає на посаду та звільняє з посади Кабінет Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра внутрішніх справ.

Голова Національної поліції має першого заступника та заступників, яких призначає на посаду та звільняє з посади Міністр внутрішніх справ за поданням Голови Національної поліції.

Голова Національної поліції вносить Міністру внутрішніх справ пропозиції щодо утворення територіальних (у тому числі межрегіональних) органів Національної поліції, які є юридичними особами публічного права, у межах граничної чисельності поліцейських, державних службовців та працівників Національної поліції і коштів, передбачених на її утримання, а також щодо їх ліквідації, реорганізації Кабінетом Міністрів України; затверджує штатний розпис (штат) центрального органу управління Національної поліції, штатний розпис (штат) та кошторис територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції.

Гранична чисельність поліцейських, державних службовців та працівників Національної поліції (крім поліції охорони) затверджується Кабінетом Міністрів.

Таким чином, структура центрального органу управління та територіальних органів Національної поліції, кошторис Національної поліції затверджуються Головою Національної поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ.

Головне управління Національної поліції у Вінницькій області є територіальним органом Національної поліції України.

Головне управління Національної поліції у Вінницькій області знаходиться за адресою вул. Театральна, 10, м. Вінниця, 21050, Україна [4]. Штатна чисельність поліцейських, що утримується за рахунок

коштів Державного бюджету України, станом на 1 січня 2019 року становила 3443 осіб [4].

У правовій державі захист прав і свобод особи, а також боротьба з правопорушеннями повинні вестися законними засобами. Всі владно-виконавчі структури держави повинні здійснювати (у межах своєї компетенції) функцію забезпечення реалізації громадянами своїх прав, свобод і законних інтересів.

Варто зазначити, що органи Національної поліції за своїм статусом входять в систему органів виконавчої влади і в цій ролі виступають як носії владних управлінських повноважень, а також покликані всіляко сприяти реалізації прав і законних інтересів людини та громадянина, дбати про надання якісних послуг як орган публічного управління. Крім того, вони є активною ланкою правоохоронної системи, що накладає на них обов'язок захищати права і законні інтереси громадян від будь-якого роду посягань та правопорушень.

Довіра людей – основний критерій діяльності Головного управління Національної поліції у Вінницькій області, про що йдеться на офіційному сайті управління. Суспільство чекає якісного поліцейського сервісу, і національна поліція ставить перед собою завдання його покращити.

Так, для зручності громадян і підвищення ефективності роботи в місті Вінниці розпочали роботу Київське та Вишенське відділення поліції.

За підтримки Вінницької міської влади на вулицях обласного центру запрацювали в цілодобовому режимі додатково десять екіпажів груп швидкого реагування. Частина з них в рамках проекту «Поліна» реагують на повідомлення громадян про домашнє насилля, припиняють такі факти, надають допомогу потерпілим від домашніх агресорів, залучають до вирішення цієї проблеми соціальні служби, психологів [4].

Ефективно діє оновлена служба «102», яка приймає повідомлення громадян з усього регіону. Як свідчить статистика, протягом 2018 року до поліції надійшло понад 195 тисяч звернень громадян. Це означає, що люди стали більше довіряти правоохоронним органам, відповідно, й частіше звертаються до поліції.

За результатами соціологічного опитування, проведеного Харківським інститутом соціальних досліджень щодо оцінки діяльності Національної поліції України в розрізі областей, 49,4% мешканців Вінниччини оцінили роботу, як ефективну і це найвища оцінка роботи поліції в Україні (табл. 1). Дослідження проведене Харківським інститутом соціальних досліджень за спільним проектом з Харківською

правозахисною групою «Боротьба проти катувань, поганого поводження та безкар-

ності в Україні» за підтримки Європейсько-го Союзу.

Таблиця 1

**Оцінка респондентами ефективності місцевої поліції в Україні
(по областях, у %)**

		Ефективна	Неефективна	Важко відповісти
1.	Вінницька	49,4	43,4	7,2
2.	Волинська	48,4	32,8	18,9
3.	Дніпропетровська	24,4	67,2	8,4
4.	Донецька	47,9	34,8	17,4
5.	Житомирська	32,4	63,2	4,3
6.	Закарпатська	43,1	46,3	10,6
7.	Запорізька	34,2	52,9	12,9
8.	Івано-Франківська	42,5	36,5	21,0
9.	Київська	22,3	55,5	22,2
10.	м. Київ	17,8	62,5	19,7
11.	Кіровоградська	38,3	43,6	16,1
12.	Луганська	40,5	42,6	17,0
13.	Львівська	39,2	46,6	14,2
14.	Миколаївська	33,8	57,0	19,2
15.	Одеська	24,2	49,7	26,1
16.	Полтавська	27,9	59,8	12,4
17.	Рівненська	45,9	43,5	10,6
18.	Сумська	38,6	45,2	16,3
19.	Тернопільська	53,7	36,5	9,8
20.	Харківська	33,6	44,6	21,8
21.	Херсонська	27,0	57,8	15,2
22.	Хмельницька	39,4	25,6	29,5
23.	Черкаська	20,3	48,1	31,6
24.	Чернівецька	38,6	46,7	14,7
25.	Чернігівська	35,4	47,7	16,9

Дані сформовано на основі [5]

Дослідження було спрямоване на вирішення таких завдань:

- вивчити та надати суспільству та керівництву Національної поліції України чітке уявлення про те, як населення країни сприймає поліцію, яким є рівень довіри до неї;

- вивчити, якими є основні показники успішності поліції в країні та регіонах;

- запропонувати доповнення до наявної системи оцінювання рівня злочинності та діяльності поліції, щоб зробити її більш ефективною.

Для виконання поставлених завдань протягом листопада–грудня 2018 року було проведено соціологічне опитування 19 500 респондентів у Києві, всіх областях України, районах Харківської та Львівської областей відповідно до спеціально роз-

рахованої вибірки. Дослідження здійснювалось методом особистого (face-to-face) інтерв'ю [5].

Згідно з опитуванням, поліцейським довіряють 37,5% громадян, а майже 52% – готові співпрацювати з поліцією за будь-яких обставин. Відповідно до оцінки населення – вінницька поліція в п'ятірці кращих обласних підрозділів.

Серед інформації, яку б громадяни хотіли отримати, найчастіше вказували інформацію про хід слідства та його результат (47,3 %). Дослідження виявило, що 35,6 % жертв злочинів не отримали жодної додаткової інформації від поліції. Інформацію про те, чи було знайдено злочинця або що робити, якщо справа дійде до суду, отримали 15,1 % опитаних, 26 % – отримали допомогу в оформленні заяви й подаль-

шому спілкуванні з працівниками поліції.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

Таким чином, найчастіше довіру пов'язано із суспільними очікуваннями певних рішень від суб'єктів влади. Водночас демократичність політичного розвитку, серед ознак якої мінімізація рівня корупції в суспільстві, створення умов для прозорості та відкритості функціонування органів публічної влади, надання можливості громадянам бути учасниками процесу ухвалення рішень у сфері державної політики, сприятиме підвищенню рівня довіри до

політичних інститутів як суб'єктів реалізації суспільних інтересів.

Для забезпечення реалізації і захисту прав людини необхідно мати не тільки налагоджену правову систему, але й належним чином організовану роботу органів публічної влади, посадових осіб, громадських організацій тощо, спрямовану на поновлення порушених прав, вдосконалення правової бази, механізму правової реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина.

Список використаних джерел:

- [1] Про Національну поліцію (Закон України), № 580-VIII від 02.07.2015 р. Вилучено з <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
- [2] Про затвердження Положення про Національну поліцію (Постанова Кабінету Міністрів України), № 877 від 28 жовтня 2015 р. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p/print>.
- [3] Лисогор, В. М., Махначова, Н. М. (2009). Правова культура як елемент механізму реалізації прав і свобод громадян. *Підприємництво, господарство і право*, (5), 19-21.
- [4] Офіційний сайт Головного управління Національної поліції у Вінницькій області. Вилучено з <https://vn.npu.gov.ua>.
- [5] Оцінка діяльності Національної поліції України за допомогою опитування громадської думки (резюме національного звіту). Вилучено з <http://khp.org/index.php?id=1550061985>.

Author(-s):

Makhnachova N., Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of Management and Administration department
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of KNUTE
UKRAINE

Semeniuk I., Ph.D. (Economics), Senior Lecturer of Management and Administration Department
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of KNUTE
UKRAINE